

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Sinoptinės meteorologijos pagrindai	

Dėstytojas / a (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis (-i): Gintautas Stankūnavičius	Chemijos ir geomokslų fakultetas, Geomokslų institutas, M. K. Čiurlionio 21, LT-03101 Vilnius
Kitas / a (-i):	

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	Privalomasis

Igyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Mišraus mokymo(si)	Pavasario semestras	Lietuvių k.

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: išklausytas „Meteorologijos pagrindų“ kursas	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): nėra

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
10	266	96	170

Dalyko (modulio) tikslas		
Ugdyti įvairaus erdvinio – laikinio masto atmosferos procesų suvokimą ir tobulinti įgūdžius analizuojant orų (sinoptinius) žemėlapius ir panaudojant juos orų kaitos įvertinimui ir trumpalaikiai orų prognozei		
Dalyko (modulio) studijų rezultatai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
- Gebės naudotis pirmine ir apdorota meteorologinių stebėjimų informacija, informacinėmis technologijomis, rašyti mokslinio techninio pobūdžio išvadas bei ataskaitas, savarankiškai gerinti žinias, taikyti jų analizei matematinius statistinius metodus, interpretuoti gautus rezultatus.	Paskaita, savarankiška literatūros analizė, praktikos darbai	Praktikos darbų vertinimas, egzaminas
- Gebės naudotis sinoptiniais ir specializuotais žemėlapiais – juos suprasti, apdoroti, analizuoti ir daryti išvadas bei interpretuoti gautus rezultatus	Paskaita, savarankiška literatūros analizė, praktikos darbai	Praktikos darbų vertinimas, egzaminas
- Gebės kritiškai vertinti meteorologinių duomenų kokybę, orų kaitos tendencijas ir suprasti bendrosios orų prognozės sudarymo principus	Paskaita, savarankiška literatūros analizė, praktikos darbai, pranešimo pristatymas	Praktikos darbų vertinimas, pranešimo pristatymas

- Gebės diagnozuoti esamus orus ir sudaryti trumpalaikę orų prognozę: nustatyti pavojingų ir stichinių meteorologinių reiškinių tikimybę	Paskaita, savarankiška literatūros analizė, praktikos darbai, pasiruošimas egzaminui	Praktikos darbų vertinimas, egzaminas

Temos	Kontaktinio darbo valandos							Savarankiškų studijų laikas ir užduotys	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Savarankiškai atliekamos užduotys
1. Įvadas į sinoptinę meteorologiją. Sinoptinės meteorologijos raidos istoriniai etapai. Orų žemėlapiai, jų sudarymo principai. Geopotencialas. Barinės ir santykinės topografijos žemėlapiai. Sinoptinis orų prognozės metodas.	4		2				6	4	Savarankiška mokslinės ir metodinės literatūros analizė (Stankūnavičius, 2011). Pasiruošimas diskusijoms.
2. Pirminiai meteorologiniai duomenys ir išvestiniai parametrai. Meteorologinių stebėjimo sistemų tipai. Antžeminiai stebėjimai, radiozondavimo stotys, nuotolinio stebėjimo sistemos. Pagrindiniai atmosferos cirkuliaciją apibūdinantys kintamieji ir jų grafinė išraiška žemėlapiuose. Skaliarinių ir vektorinių kintamųjų laukai. Izobariniai paviršiai. Sinoptinio masto bangos. Atmosferos sraujymės.	6			8			14	10	Savarankiška literatūros analizė. Pratybų ataskaitų rengimas. Pasiruošimas praktikos darbų gynimui (Stankūnavičius, 2011; Lehkonen, 2020).
3. Sinoptiniai žemėlapiai. Orų žemėlapių apdorojimo etapai ir taisyklės. Izolinių metodas. Paprasčiausi interpoliacijos metodai. Klaidų orų žemėlapiuose nustatymas ir taisyimas. Barinės topografijos (absoliučios ir santykinės) žemėlapių dorojimo taisyklės. Ryšys tarp skirtingų izobarinių paviršių informacijos. Orų ir barinės topografijos žemėlapių analizės būdai. Pagalbiniai žemėlapiai. Atmosferos frontų padėties ir tipo nustatymo bei jų braižymo metodika.	8			12			20	24	Savarankiška literatūros analizė. Pratybų ataskaitų rengimas. Pasiruošimas praktikos darbų gynimui (Stankūnavičius, 2011; Lehkonen, 2020).
4. Kiekybinė orų žemėlapių analizė. Horizontalaus vėjo dedamosios, vertikalaus vėjo greičio komponentė, gradientai, advekcija, divergencija, sukury, srauto funkcija. Geostrofinio ir gradientinio vėjo samprata, ageostrofinis vėjas. Tikrasis vėjas. Terminio vėjo samprata. Dalelės trajektorijos metodas, pagrindinio srauto taisyklė.	8			12			20	24	Savarankiška literatūros analizė. Pratybų ataskaitų rengimas. Pasiruošimas praktikos darbų gynimui (Stankūnavičius, 2011; Lehkonen, 2020).
5. Vidutinių platumų sinoptinio masto dariniai. Oro masės. Oro masių	8		2	2			12	24	Savarankiška literatūros analizė. Pasiruošimas

klasifikacijos metodai, klasikiniai nustatymo būdai. Oro masių transformacija. Atmosferos frontai. Frontų klasifikacija, pagrindiniai ir antriniai frontai, atmainos. Frontinio paviršiaus polinkis. Šiltų, šaltų ir okliuzijos frontų charakteristika. Atmosferos sraujymės, aukštuminės frontinės zonos. Netropiniai ciklonai ir anticiklonai, klasikinės jų raidos stadijos, būdingi bruožai.									diskusijoms. Informacijos paieška internete Pratybų ataskaitų rengimas. Pasiruošimas praktikos darbų gynimui (Stankūnavičius, 2011; Lehkonen, 2020, Martin, 2013).
6. Atmosferos cirkuliacija vidutinėse platumose. Kvazigeostrofinė barinių darinių vystymosi teorija. Sūkurių lygties taikymas paraktikoje. Netropinių platumų klasikinių ciklonų erdvinė struktūra ir vystymasis. Ciklonų ir anticiklonų susidarymo ir regeneracijos sąlygos.	6		2	4			12	36	Savarankiška literatūros analizė. Pasiruošimas diskusijoms. Informacijos paieška internete Pratybų ataskaitų rengimas. Pasiruošimas praktikos darbų gynimui (Lehkonen, 2020, Martin, 2013).
7. Sinoptinės situacijos prognozė. Klasikinės sinoptinių situacijų nustatymo taisyklės. Vietinės cirkuliacijos sąlygos. Prognozių klasifikacija. Pavojingi ir stichiniai meteorologiniai reiškiniai, perspėjimų sistema. Nuotolinių metodų pagalba gautos informacijos (meteorologinių palydovų jutikliais, orų radarais) panaudojimas sinoptinės situacijos analizėje ir prognozėje.	6		2	2			12	48	Savarankiška literatūros analizė. Pasiruošimas diskusijoms. Informacijos paieška internete Pratybų ataskaitų rengimas. Pasiruošimas praktikos darbų gynimui (Stankūnavičius, 2011; Lehkonen, 2020).
8. Pasiruošimas egzaminui ir jo laikymas		2					2	12	Savarankiška literatūros, paskaitų medžiagos ir pratybų duomenų analizė (Stankūnavičius, 2011; Lehkonen, 2020, Martin, 2013).
Iš viso	48	2	8	38			96	170	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Seminaro pranešimas ir jo pristatymas	10	Semestro metu	1. Pranešimo plano sudarymas, tinkamos dėstymo medžiagos parinkimas. (50% įvertinimo) 2. Dėstymo logika ir argumentacija. (20% įvertinimo) 3. Pristatymo sklandumas, aiškumas, gebėjimas sudominti klausytojus (20% įvertinimo) 4. Aktyvumas ir gebėjimas argumentuoti aptariant kitų studentų pristatymus (10% įvertinimo) Didžiausias suminis įvertinimas – 10 balų. 0 balų: Pranešimas neparengtas arba problema išanalizuota netinkamai. Seminare nedalyvauja. Už visus pranešimus galima surinkti 20 balų
Tarpinis egzaminas (kolokviumas-testas)	20	Semestro metu	Testą sudaro 10 uždaro ir atviro tipo klausimų. Klausimų įverčiai nevienodi. Teisingai atsakyti visi klausimai – 10 balų.
Pratybos	20	Semestro metu.	Kiekvienas darbas vertinamas dešimties balų sistemoje. Vertinamas kiekvieno darbo užduoties įvykdymo tikslumas (50 %), darbo aprašymas (25 %), gynimas (25 %). Jei pratybos neatliktos ir neapgintos semestro metu studentas negali laikyti egzamino.
Egzaminas (galutinis testas)	30	Birželis	Testą sudaro 10 uždaro ir atviro tipo klausimų. Klausimų įverčiai nevienodi. Teisingai atsakyti visi klausimai – 10 balų.
Egzaminas (raštu ir žodžiu)	20	Birželis	Klasikinis egzaminavimo metodas – traukiant egzaminų

			bilieta su vienu plačiu klausimu. Šio egzamino metu galima naudotis visais informaciniais šaltiniais (knygomis, konspektais, interneto svetainėmis ir kt.). Atsakymai į klausimą vertinami 10 balų sistemoje.

Autorius (-iai)	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidykla ar internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
Stankūnavičius G.	2011	Sinoptinės meteorologijos pagrindų praktikos darbai		http://www.hkk.gf.vu.lt/publikacijos/Praktikos_darbai_stanku.pdf
Lehkonen A.	2005 (2020)	Synoptic Meteorology		EUMeTrain learning resources in electronic form. FMI: https://www.eumetrain.org/sites/default/files/2020-05/synoptic_textbook.pdf
Martin J. E.	2013 (2006)	Mid-latitude atmospheric dynamics: a first course		VU biblioteka; https://www.perlego.com/book/1005876/midlatitude-atmospheric-dynamics-a-first-course-pdf
Papildoma literatūra				
Bluestein H. B.	1993	Synoptic-dynamic meteorology in midlatitudes: observations and theory of weather systems	II	VU biblioteka
EUMeTrain	2012 - 2021	Manual of Synoptic Satellite Meteorology		https://resources.eumetrain.org/atmanu/index.html
Royal Meteorological Society	2021	MetLink Teaching Resources		https://www.metlink.org/teaching-resources/